УДК 821.161.2’06-3.09(092)

Наталія Карач,
аспірант (м. Тернопіль)
DOI 10.25128/2617-3427 19.51.04

Літературно-критична рецепція прози Ірини Вільде

У статті систематизовано результати дослідження жанрово-стильової своєрідності новел, повістей, романів Ірини Вільде в українському літературознавстві, що, безперечно, сприятиме цілісному уявленню про її творчу індивідуальність, а також динаміку жанрових форм у доробку авторки крізь призму українського прозового дискурсу ХХ ст. Різні аспекти її творчості, а саме: художню структуру творів, їх формозмістову єдність, стильовий діапазон, персонажно-образну систему, поетологічні засоби та ін. – окреслені в сучасних наукових студіях О. Дудар, І. Захарчук, Н. Мафтин, В. Перцевої, В. Працьовитого, І. Приліпко, Л. Тарнашинської, О. Харлан та ін. Зважаючи на достатню кількість науково-критичних розвідок, присвячених багатогранному творчому спадку Ірини Вільде, чимало його граней і факторів ще не розкриті, зокрема це стосується жанрових модифікацій прозових творів, їх наративних площин, традиційних і новаторських поетологічних засобів, зорієнтованих на художнє осмислення психологічно-ментальних проблем буття українця. Вважаємо, що прозописьмо Ірини Вільде, сконцентрувавши історіософську, культурно-історичну, соціально-ідеологічну інформацію тієї доби, дозволяє трактувати його в контексті модерністських тенденцій в українській літературі початку і середини ХХ ст., зокрема, інтелектуалізму і філософічності.

***Ключові слова**: літературно-критична рецепція, критична оцінка, жанр, стиль, проза, творча індивідуальність митця.*

Karach N. Literary-critical perception of Iryna Vilde's prose.

The results of investigation of genre and style peculiarity of Iryna Vilde's short stories, stories and novels in Ukrainian Literature Study are systematized in the article, which will contribute to the integral concept of her creative personality as well as to the dynamics of genre forms in author's creation in the light of Ukrainian prose discourse of the XXth century. Different aspects of her creative work such as artistic structure of compositions, their form and content unity, style range, character and

image system, poetic means etc. are outlined in modern scientific studies of O. Dudar, I. Zakharchuk, N. Maftyn, V. Pertseva, B. Pratsovytyi, I. Prylipko, U. Tarnashynska, O. Kharlan and others. Taking into consideration a lot of scientific-critical researches devoted to I. Vilde's diverse creative heritage there are many sides and factors that haven't been disclosed, concerning genre modifications of prose works their narrative areas, traditional and innovative poetical means aimed at artistic sense psychological and mental problems of the existence of the Ukrainian. It is considered that Iryna Vilde's prose writting that concentrated on historical, cultural, social and ideological information of that age, allows to treat it in the context of modernist tendencies in Ukrainian literature of the beginning and the middle of the XXth century especially intellectualism and philosophy.

Key words: *literary-critical perception, critical valuation, genre, style, prose, artist's creative personality.*

Постановка наукової проблеми та її значення. Творчість Ірини Вільде упродовж 30-80-х років ХХ ст. впевнено засвідчує жіночу присутність в українському літературному дискурсі. Услід за Грицьком Григоренком, Ольгою Кобилянською, Уляною Кравченко, Людмилою Старицькою-Черняхівською, Лесею Українкою та ін. Ірина Вільде продовжила процес психологізації української прози, продемонструвавши своїми ранніми творами «одне з безсумнівних модерністських відкрить, щось досі майже цілковито екзотичне для української культури» [1, с. 307] – психоемоційний образ самодостатньої жінки у різних ролях та іпостасях. Зрозуміло, що і серед письменниць-сучасниць (Дарія Віконська, Катря Гриневичева, Ольга-Олександра Дучимінська, Галина Журба, Наталена Королева та ін.) її творчий доробок вирізнявся «масштабністю пережитого і художньо-філософським синтезом особистого й історичного, морального і соціального [13, с. 158]. Відтак її письмо відразу ж зацікавило критиків та літературознавців, що наполегливо шукали в ньому літературних впливів та художніх алюзій.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У 1930 році в газеті «Діло» М. Рудницький надрукував першу новелу «Повість життя» (пізніше – «Поема життя») 23-річної Ірини

Вільде. До цього часу усі її спроби оприлюднити свої твори були невдалими через їх поетику «під Яцкова», яким щиро захоплювалася і вплив якого надто виразний у ранній творчості, про що писала сама авторка [6, с. 373-377]. Упродовж 1930-х рр. у регіональних часописах була надрукована низка оповідань та новел письменниці, як-от: «Врятований», «24 години» у львівському журналі «Назустріч» (1934. №11), «Дух часу», «Не можу» в коломийському журналі «Жіноча доля» (1934. №12-13; 1938. №10-12), в редакції якого з 1932 до 1939 року працювала Ірина Вільде. У 1935 році львівський часопис «Нова хата» опублікував повість «Метелики на шпильках», яка була відзначена за цей рік другою премією Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка (ТОПІЖ). Сучасники констатували значний вплив М. Рудницького у визнанні таланту Ірини Вільде: саме він наполіг на присудженні поважної літературної нагороди невідомій тоді «початкуючій» письменниці, залишивши без відзнаки високохудожні твори Катрі Гриневичевої («Шоломи в сонці») та Наталени Королевої («1313»). Ця виняткова подія викликала палку дискусію в колі критиків та літературознавців. М. Вальо у вступній статті «Забутий світ Ірини Вільде» [7, с. 3-23] до прозової збірки авторки «Незбагненне серце» (Львів, 1990) писала: «Слід віддати належне членам цього жюрі – відомому мовознавцеві В. Сімовичу, письменниці К. Малицькій, літературознавцю В. Радзикевичу, яких аргументи М. Рудницького переконали. І навпаки, демонстративний вихід з цього жюрі ще одного члена – літератора М. Гнатишака як протест проти рішення більшості і гостра полеміка з цього приводу, організована ним на сторінках правої преси, були свідченням протилежних, саме загумінкових підходів до оцінки творчості Ірини Вільде в ті роки» [7, с. 10]. З того часу літературознавчі огляди та критичні оцінки творчості авторки відзначалися полярністю та амбівалентним характером.

Сама письменниця відреагувала на несподіване рішення авторитетного Товариства письменників та

журналістів ім. Івана Франка «збентежено» і досить схвильовано, «не насмілившись», за її словами, «приїхати на вечір вручення нагороди, а вислала листа» [7, с. 27]. У «Слові нагородженої авторки» Ірина Вільде обґрунтувала свою відсутність на врученні літературної премії тим, що «не хотіла б так ще засвіжа попадати в цей фермент признавання рації та її заперечування» [7, с. 193]. Важливо, що вона переконливо розставила пріоритети у творчості («скоріше перестала б писати, ніж дала б себе наломити силоміць до чогось, що не відповідало б моїм поняттям про літературу» [7, с. 194]) та достойно відреагувала на «застережну» критику, з якої «скористала дуже багато»: «Постараюсь відділити злобне й офіційне (під цим словом розумію те, що ті критики мусили написати з огляду на тенденцію і напрямок журналу, де була друкована їх критика на мене) від здорового й критичного – і засвою собі те останнє» [7, с. 194].

Мета статті – розглянути науково-критичні розвідки, присвячені багатогранному творчому спадку Ірини Вільде, систематизувавши їх, та виокремити ті літературознавчі студії, в яких проаналізовано жанрово-стильові особливості модерністської прози Ірини Вільде, що, безперечно, сприятиме цілісному уявленню про її творчу індивідуальність, а також динаміку жанрових форм у доробку авторки крізь призму українського прозового дискурсу ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. О. Баган у вступній статті до видання повістевої трилогії «Метелики на шпильках» (Дрогобич, 2007) відзначає: «Міжвоєнна доба в Західній Україні винесла на літературний кін ціле суцвіття талантів, які взаємодоповнювали один одного» [4, с. 3]: О. Бабій, В. Бобинський, Ю. Горліс-Горський, Катря Гриневичева, Ф. Дудко, Г. Журба, М. Ірчан, Наталена Королева, Ю. Косач, А. Крушельницький, Р. Купчинський, Ю. Опільський, У. Самчук, В. Софронів-Левицький, А. Чайковський та ін. «Вітальний струмінь» їхньої творчості вбирав «подихи свіжих нуртів», «сув'язі плідних дум», підносив «до духовних висот нової епохи» [4, с. 3]. Серед них

проза Ірини Вільде вирізнялася «штудерністю» (сюжетна інтрига, експериментальна композиція, ускладнена нарація, психологічний злам, виняткові характери та ін.), що «вповні вписувалася у контекст європейського літературного процесу, зокрема літератури, твореної жінками» [7, с. 10]. На думку М. Рудницького, саме цим вона «могла конкурувати з тодішньою молодою європейською прозою» [7, с. 10]. У цьому контексті відзначимо позитивні відгуки про ранню творчість авторки О. Кобилянської, У. Кравченко, К. Малицької, А. Чайковського та ін. (на жаль, їхнє листування втрачене). Найприхильнішою була стаття «Ірина Вільде» однокурсника письменниці на славістиці у Львівському університеті Яна Казимира Богдана Ігоря Антонича, написана 24 січня 1936 року. У ній митець відзначив «своєрідне творче обличчя» Ірини Вільде, що, на його думку, творили оригінальна «жанрова гама», легкий стиль, життєдайна тематика на основі «спогадів з першої молодості», автобіографічність, психологізм, «відчуття родинного інстинкту», симпатія до «ясноволосих» героїнь та ін. Відтак він переконливо обґрунтував «таку трудну до схоплення і окреслення річ, що має походити з божої ласки й називається звичайно талантом, правдивим талантом» [2, с. 527-530].

З 30-х рр. ХХ ст. творча індивідуальність Ірини Вільде постійно перебувала в силовому полі критиків та літературознавців. Відповідно до періодизації її творчості можемо виділити етапи літературно-критичної і наукової рецепції художнього доробку письменниці в історіографічному аспекті. Перший етап (1930-40-і рр.) активізувало присудження Товариством письменників і журналістів ім. Івана Франка (ТОПІЖ) у 1935 році літературної нагороди за повість «Метелики на шпильках». Дискусію на сторінках журналу «Назустріч» про доцільність рішення журі очолили М. Рудницький та його опонент М. Гнатишак. Сама авторка іронічно згадувала, що «Богдан Кравців підняв на сміх той факт, що Ірина Вільде подякувала через пресу тим, хто її поздоровив з нагородою. В усякому разі галас докола моїх перших книжок, безперечно,

спричинився до того, що вони не залежались на полицях крамниць» [7, с. 27]. Таким чином, творчий дебют забезпечив не тільки її популярність як письменниці, а й ініціював уважне прочитання й завзяте обговорення художніх текстів.

Відзначимо ще один позитивний момент цієї гострої літературної полеміки про справедливе/несправедливе рішення журі – активно обговорювалося питання шляхів розвитку української літератури: модерний, європейський чи традиційний, національно чи соціально заангажований. На усі звинувачення критиків (М. Гнатишак, Д. Донцов, Б. Кравців та ін.) в «еротичній порожнечі» творів чи відсутності в них виразної націоналістичної проблематики, Ірина Вільде чітко і категорично відповіла: «Можливо, що якби наші письменники з більшим пієтизмом і з більшим почуттям відповідальності ставилися до національних проблем у літературі, то я теж була б зважилася торкнутися їх. Поки що не можу зважитися. Вважаю, що ці справи заважні й засвяті, щоб писати про них як-будь» [7, с. 194]. Цей художній досвід, до речі, авторка майстерно реалізувала в широкому епічному полотні «Сестри Річинські» (1958, 1964), твореному упродовж чверть століття.

У другому томі «Української радянської енциклопедії» в 12-ти томах зазначено, що «Вільде Ірина (літ. псевд. Дарини Дмитрівни Полотнюк; н. 5.V.1907, Чернівці) – українська рад. письменниця», котра «Після возз'єднання зх.-укр. областей в єдиній Укр. Рад. Державі виступила з якісно нових ідейно-естетичних позицій» [22, с. 293]. У 1940 році вона вступила до Спілки письменників СРСР, і відповідно, оповідання «Влодко» (1940), «Товаришка Маня» (1940), «Орися» (1940), «До моря» (1941) написані в межах соцреалістичної поетики, яка, на думку В. Качкана, «далася письменниці нелегко» [13, с. 33]. Зрозуміло, що естетичний та національно-ментальний критерії заступили публіцистичність, надмірна сентиментальність, схематичність сюжетних конструкцій та моделей персонажів, непереконливі соціальні конфлікти та ін. Власне, на цьому наголошує літературознавець: «Творчі

експерименти Ірини Вільде на терені соцреалізму – не густі, в них переважає не стільки увага до психологізму творчості, скільки відкрита публіцистичність» [13, с. 34]. Літературознавчі студії, розвідки і рецензії цього часу (М. Вальо, К. Волинський, О. Десняк, В. Дмитрук, Л. Новиченко, Ю. Смолич, С. Трофимук та ін.) часто були ідеологічно запрограмованими, спрощували художній стиль авторки, формуючи її викривлений образ. Усі вони можуть бути узагальнені словами Л. Новиченка в огляді «Три книги нового журналу» (Літературна газета. 1940. 13 грудня) про заперечення старого і «ствердження нового ладу», а також «показ перших паростків соціалістичного життя». Навіть у виданій у Парижі-Нью-Йорку 1955 року «Енциклопедії українознавства», де головним редактором був професор Володимир Кубійович (перевиданій в Україні 1993 року), зазначено, що Ірина Вільде – буковинська письменниця, котра пише «реалістичні твори з життя молоді «Метелики на шпильках» (1935), «Б'є восьма» (1936); новелі «Химерне серце» (1936), пізніше твори з сов. тематикою – повісті «Історія одного життя» (1946), «Ті з Ковальської» (1947); «Повісті й оповідання» (1949) та ін.» [10, с. 280].

У середині ХХ століття творчий доробок Ірини Вільде перебував, як і українська література загалом, під ідеологічним тиском та поза сферою об'єктивного літературознавчого аналізу. Відтак він був позбавлений природного саморозвитку і належного поцінування. Як виняток, відзначимо літературно-критичний нарис «Ірина Вільде» (1962) М. Вальо – бібліографа письменниці, яка в 1961 році захистила кандидатську дисертацію «Життя і творчість Ірини Вільде». Власне Марія Вальо розпочала фахову рецепцію прози письменниці, структурувавши й проаналізувавши її крізь призму ідіостилю. Безсумнівна перевага дослідження – ретельний розгляд жарової, стильової, образної своєрідності творів Ірини Вільде в українському літературному дискурсі ХХ століття. А в 1972 році Марія Вальо разом із Євдокією Лазебою уклала і видала бібліографічний покажчик «Ірина Вільде», який повинен був охопити весь творчий доробок письменниці і літературу про

неї. Проте він вийшов вихолощеним, а відтак неповним, оскільки найважливішу її «окрасу» – вступну статтю «Через місток пам'яті…» самої авторки вилучили з покажчика. Це рішення, прийняте на засіданні вченої ради Львівської наукової бібліотеки імені Василя Стефаника, неприємно вразило Ірину Вільде, і вона більше до своїх спогадів, описаних у статті (розповідь про вибір псевдоніма, "географію" творчого шляху, літературну премію Товариства письменників і журналістів імені Івана Франка, прототипів ранніх повістей і "Сестер Річинських" та ін.), вже не повернулася. Вважаємо, що заборонена вступна стаття «Через місток пам'яті…» важлива насамперед тим, що Ірина Вільде сама означила низку «принципових проблем своєї творчості, зокрема ранньої» [7, с. 7], табуйованої радянською цензурою. Лише у 1990 році Марія Вальо, упорядковуючи до друку збірку «Незбагненне серце», опублікувала в ній одіозну передмову Ірини Вільде. Крім оповідань, новел, етюдів 1930-40-х років, вона містила ранню публіцистику та літературну критику і, що важливо, листування письменниці з М. Яцківим, Б. І. Антоничем, Олександром Олесем. На початку 1990-х років це була перша спроба Марії Вальо реабілітувати модерністську прозу Ірини Вільде, звільнивши її від «вульгарно-соціологічних звинувачень». Співробітниця Львівської наукової бібліотеки імені Василя Стефаника Маріанна Мовна гідно вшанувала пам'ять знаної дослідниці творчого спадку буковинської письменниці, підготувавши до друку 2019 року в серії «Спадщина» видавництва «Каменяр» збірку малої прози та публіцистики «Таємнича пара» Ірини Вільде.

У 90-х роках минулого століття професійна критика творчого доробку Ірини Вільде поступово входила у парадигму тогочасного літературознавчого дискурсу. З'явилися окремі літературознавчі праці, розвідки, спогади Р. Горака («Таємниці Ірини Вільде», 1995), О. Коцюби («Виток: роздум про ранню творчість Ірини Вільде», 1991), В. Старика («Ті, що були "Повнолітніми...": До 90-річчя від дня народження Ірини Вільде», 1997), О. Тарнавського («Два силуети Ірини Вільде», 1999) та ін. Значущим вважаємо

літературний нарис життя і творчості «Ірина Вільде» (Київ, 1991) Володимира Качкана, що містить розділи «У пошуках власного шляху», «У світі малої прози», «Повістевий пласт», «Із романної спадщини», «Як по живу воду…». Літературознавець, аналізуючи творчість письменниці крізь жанрову призму, відзначає тяжіння її естетичної концепції до художньої практики І. Франка (психологізм, синтез реалістичного й лірико-романтичного, наративна філософічність, майстерні діалоги, новелістичний лаконізм, виразні художні деталі, напружені епізоди, динаміка внутрішніх і зовнішніх конфліктів та ін.). В. Качкан наголошує, що «Ірину Вільде, яка органічно увібрала більше літературно-європейський досвід, ніж свого письменницького покоління, захоплювали романтичні й символічні впливи, вона нерідко схилялася до побутово-моральної стихії в прозі багатьох визначних майстрів слова» [13, с. 14], тому про її творчість треба говорити як про «самобутнє явище української… літератури» [13, с. 158].

Мала проза авторки стала об’єктом концептуального літературознавчого дослідження в кандидатській дисертації «Проблематика та жанрова специфіка малої прози Ірини Вільде раннього періоду творчості в контексті української новелістики» (Київ, 1995) Наталії Мафтин, котра переконливо доводить, що письменниця йшла власним шляхом «оригінальних мистецьких пошуків». У 1998 році науковець видала її в Івано-Франківську як монографію «Мала проза І. Вільде: неповторність індивідуального голосу», де проаналізувала ґенезу і проблематику ранніх новел та оповідань, їх поетику, сюжет і композицію. У ній вона наголошує, що Ірина Вільде «шукала для втілення своїх художніх задумів нових сюжетних ходів і композиційних прийомів, активно послуговуючись при цьому «технологією» західноєвропейських модерних віянь. Цим самим молода новелістка прислужилась розширенню інтелектуальних обріїв, європеїзації рідного письменства через поглиблення його психологічності» [16, с. 112]. При цьому літературознавець констатує: авторка модернізувала жанр

новели через жанрову дифузію, фрагментарність, поглиблення психологічного аналізу, ущільнену образність, елементи художньої умовності, ліризацію оповіді, часово-просторові зміщення та ін.

Дослідження творчості Ірини Вільде активізувалися у перше десятиліття 2000-х років і були приурочені до ювілейного святкування 100-річчя від дня народження Ірини Вільде у 2007 році (Постанова Верховної Ради України від 04.10.2006 р. № 199-V «Про відзначення 100-річчя з дня народження видатної української письменниці Ірини Вільде» (Відомості Верховної Ради України. Київ, 2006. №3. С. 431)). Відзначимо, що ЮНЕСКО назвала українську авторку серед знаменитих людей світу XX століття. Відтак у цей час історико-літературне значення прозописьма Ірини Вільде ґрунтовно осмислювали В. Агеєва, Ю. Бабенко, О. Баган, А. Бойко, Р. Горак, В. Ґабор, Г. Дем'ян, І. Захарчук, О. Корабльова, Н. Мафтин, С. Микуш, В. Перцева, В. Працьовитий, І. Приліпко, Т. Салига, Л. Тарнашинська, О. Харлан, Я. Янів та ін. Вони, як правило, акцентують на своєрідності ідіостилю письменниці в ранній прозі (О. Баган, С. Кирилюк, Н. Мацибок-Стародуб, В. Перцева, Л. Тарнашинська, Я. Янів), проблемах особистісного становлення персонажа і його національної ідентичності (Ю. Бабенко, А. Бойко, В. Працьовитий, І. Приліпко), жанрово-стильовій оригінальності прози (В. Агеєва, С. Бородіца, Ю. Ковалів, Н. Мафтин, О. Харлан) та ін., обґрунтовуючи висновок, з одного боку, про «специфічний жіночий досвід міжвоєнного галицького покоління, який істотно відрізнявся від досвіду жінок підрадянської України» [11, с. 48], а з іншого – про модерністську поетику, екзистенційні пошуки, проблему національної ідентичності, віяння психоаналізу та ін. (Ю. Ковалів).

Серед сучасних наукових розвідок варто відзначити дисертаційні роботи «Жанрова своєрідність соціально-психологічних романів "Сестри Річинські" Ірини Вільде та "Оплот" Теодора Драйзера: порівняльний аспект» (Тернопіль, 2011) Олени Дудар [9], «Художня модель світу в

західноукраїнській жіночій прозі міжвоєнного двадцятиліття (Ірина Вільде, Ольга-Олександра Дучимінська, Дарія Віконська)» (Київ, 2016) Наталії Мацибок-Стародуб [18], «Топос міста у прозі Ірини Вільде» (Чернівці, 2019) Наталії Бабюк [3]. Молоді науковці по-новому осмислюють мистецький світогляд й авторське світорозуміння за допомогою компаративного аналізу (О. Дудар), крізь призму українського модернізму (Н. Мацибок-Стародуб), жанрових модусів (Н. Бабюк). Відтак виникає потреба цілісного пізнання творчого спадку Ірини Вільде в контексті української літератури ХХ століття.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. У сучасному українському літературознавстві загалом окреслено ключові інтерпретаційні моделі творчості Ірини Вільде. Мова йде про ті, що лягли в основу сучасних літературознавчих інтерпретацій: біографічна, поетологічна, жанрово-стильова, наративна, ідейно-смислова, образна та ін. Відповідно ці дослідницькі вектори формувалися і розгорталися упродовж ХХ – на початку ХХІ століття, виявляючи історико-літературні, морально-етичні, естетичні, поетикальні і національні детермінанти у творчості Ірини Вільде, увиразнюючи її новаторство у моделюванні художньої дійсності у річищі соціально-психологічної прози. Вважаємо, що прозописьмо західноукраїнської письменниці, сконцентрувавши історіософську, культурно-історичну, соціально-ідеологічну інформацію тієї доби, дозволяє трактувати його в контексті модерністських тенденцій в українській літературі початку і середини ХХ століття, зокрема, інтелектуалізму і філософічності.

Література:

1. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму : монографія. Київ: Факт, 2003. 320 с.
2. Антонич Б.-І. Ірина Вільде. *Антонич Б.-І. Твори* / ред.-упоряд. М. Москаленко; упоряд. Л. Головата; авт. передм. М. Новикова. Київ: Дніпро, 1998. С. 527-530.

3. Бабюк Н. С. Топос міста у прозі Ірини Вільде: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2019. 20 с.
4. Баган О. Коли серце, як на долоні (Кілька штрихів до ранньої творчости Ірини Вільде). *Вільде І. Метелики на шпильках. Б'є восьма. Повнолітні діти: повісті.* Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 2007. С. 3-12.
5. Вальо М. Ірина Вільде: Літературно-критичний нарис. Київ: Радянський письменник, 1962. 139 с.
6. Вільде І. Лист до ювіляра. *Вільде І. Твори: в 5-ти т.* Київ: Дніпро, 1987. Т. 5. С. 373-377.
7. Вільде І. Незбагненне серце / упоряд., вступна стаття і прим. М. А. Вальо. Львів: Каменяр, 1990. 255 с.
8. Горак Р. Кинути каменем: есеї про Ірину Вільде. Львів: Апріорі, 2016. 540 с.
9. Дудар О. В. Жанрова своєрідність соціально-психологічних романів "Сестри Річинські" Ірини Вільде та "Оплот" Теодора Драйзера: порівняльний аспект: автореф. дис. … канд. філол. наук: 10.01.05; Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2011. 20 с.
10. Енциклопедія українознавства: Словникова частина / ред. В. Кубійович; Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові. Париж-Нью-Йорк: Молоде життя, 1955. Т. 1. С. 1-400.
11. Захарчук І. Гендерна асиметрія канону соціалістичного реалізму: версія Ірини Вільде. *Дивослово*. 2006. №6. С. 48-53.
12. Ірина Вільде (1907-1982): бібліографічний покажчик / авт.-уклад. В. Костик, Н. Маковій. Чернівці: Чернів. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2018. 160 с.
13. Качкан В. А. Ірина Вільде: Нарис життя і творчості. Київ: Дніпро, 1991. 159 с.
14. Кодак М. Психологічний світ героїв Ірини Вільде. *Радянське літературознавство.* 1972. №5. С. 55-66.
15. Мафтин Н. Західноукраїнська та еміграційна проза 20-30-х рр. XX ст.: парадигма реконкісти. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикапатського нац. ун-ту ім. В. Стефника, 2008. 356 с.
16. Мафтин Н. Мала проза Ірини Вільде: неповторність індивідуального голосу. Івано-Франківськ: Плай, 1998. 116 с.
17. Мафтин Н. «Щоб запалити любов до Всесвіту…»: рання проза Ірини Вільде. *Слово і час*. 2007. № 5. С. 49-54.

18. Мацибок-Стародуб Н. О. Художня модель світу в Західноукраїнській жіночій прозі міжвоєнного двадцятиліття (Ірина Вільде, Ольга-Олександра Дучимінська, Дарія Віконська): автореф. дис. … канд. філол. наук: 10.01.01; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2016. 20 с.
19. Павличко Д. Нанашка. Століття Ірини Вільде. *Літературна Україна*. 2007. Травень. №18. С. 7.
20. Романенчук Б. Ірина Вільде. *Азбуковник: енциклопедія української літератури*. Філадельфія, 1973. Т. 2. С. 154-158.
21. Тарнашинська Л. Цілюща алхімія Ірини Вільде. *Дивослово*. 2010. №9. С. 51-55.
22. Українська радянська енциклопедія: в 12-ти т. Т. 2: Боронування – Гергелі / Гол. ред. М. Бажан. Київ: Головна редакція УРЕ, 1978. 542 с.
23. Харлан О. Чернівецький текст у циклі повістей Ірини Вільде «Метелики на шпильках». *Слово і час*. 2008. №2. С. 27-32.

References:

1. Aheieva V. Zhinochyi prostir: Feministychnyi dyskurs ukrainskoho modernizmu: monohrafiia. Kyiv: Fakt, 2003. 320 s.
2. Antonych B.-I. Iryna Vilde. *Antonych B.-I. Tvory* / red.-uporiad. M. Moskalenko; uporiad. L. Holovata; avt. peredm. M. Novykova. Kyiv: Dnipro, 1998. S. 527-530.
3. Babiuk N. S. Topos mista u prozi Iryny Vilde: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.01.01; Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yuriia Fedkovycha. Chernivtsi, 2019. 20 s.
4. Bahan O. Koly sertse, yak na doloni (Kilka shtrykhiv do rannoi tvorchosty Iryny Vilde). *Vilde I. Metelyky na shpylkakh. Bie vosma. Povnolitni dity: povisti.* Drohobych: Vydavnycha firma «Vidrodzhennia», 2007. S. 3-12.
5. Valo M. Iryna Vilde: Literaturno-krytychnyi narys. Kyiv: Radianskyi pysmennyk, 1962. 139 s.
6. Vilde I. Lyst do yuviliara. *Vilde I. Tvory: v 5-ty t.* Kyiv: Dnipro, 1987. T. 5. S. 373-377.
7. Vilde I. Nezbahnenne sertse / uporiad., vstupna stattia i prym. M. A. Valo. Lviv: Kameniar, 1990. 255 s.
8. Horak R. Kynuty kamenem: esei pro Irynu Vilde. Lviv: Apriori, 2016. 540 s.
9. Dudar O. V. Zhanrova svoieridnist sotsialno-psykholohichnykh romaniv “Sestry Richynski” Iryny Vilde ta “Oplot” Teodora

Draizera: porivnialnyi aspekt: avtoref. dys. … kand. filol. nauk: 10.01.05; Ternop. nats. ped. un-t im. V. Hnatiuka. Ternopil, 2011. 20 s.
10. Entsyklopediia ukrainoznavstva: Slovnykova chastyna / red. V. Kubiiovych; Naukove tovarystvo im. T. Shevchenka u Lvovi. Paryzh-Niu-York: Molode zhyttia, 1955. T. 1. S. 1-400.
11. Zakharchuk I. Henderna asymetriia kanonu sotsialistychnoho realizmu: versiia Iryny Vilde. *Dyvoslovo*. 2006. №6. S. 48-53.
12. Iryna Vilde (1907-1982): bibliohrafichnyi pokazhchyk / avt.-uklad. V. Kostyk, N. Makovii. Chernivtsi: Cherniv. nats. un-t. im. Yu. Fedkovycha, 2018. 160 s.
13. Kachkan V. A. Iryna Vilde: Narys zhyttia i tvorchosti. Kyiv: Dnipro, 1991. 159 s.
14. Kodak M. Psykholohichnyi svit heroiv Iryny Vilde. *Radianske literaturoznavstvo*. 1972. №5. S. 55-66.
15. Maftyn N. Zakhidnoukrainska ta emihratsiina proza 20-30-kh rr. XX st.: paradyhma rekonkisty. Ivano-Frankivsk: VDV TsIT Prykapatskoho nats. un-tu im. V. Stefanyka, 2008. 356 s.
16. Maftyn N. Mala proza Iryny Vilde: nepovtornist indyvidualnoho holosu. Ivano-Frankivsk: Plai, 1998. 116 s.
17. Maftyn N. «Shchob zapalyty liubov do Vsesvitu…»: rannia proza Iryny Vilde. *Slovo i chas*. 2007. № 5. S. 49-54.
18. Matsybok-Starodub N. O. Khudozhnia model svitu v Zakhidnoukrainskii zhinochii prozi mizhvoiennoho dvadtsiatylittia (Iryna Vilde, Olha-Oleksandra Duchyminska, Dariia Vikonska): avtoref. dys. … kand. filol. nauk: 10.01.01; M-vo osvity i nauky Ukrainy, Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. Kyiv, 2016. 20 s.
19. Pavlychko D. Nanashka. Stolittia Iryny Vilde. *Literaturna Ukraina*. 2007. Traven. №18. S. 7.
20. Romanenchuk B. Iryna Vilde. *Azbukovnyk: entsyklopediia ukrainskoi literatury.* Filadelfiia, 1973. T. 2. S. 154-158.
21. Tarnashynska L. Tsiliushcha alkhimiia Iryny Vilde. *Dyvoslovo.* 2010. №9. S. 51-55.
22. Ukrainska radianska entsyklopediia: v 12-ty t. T. 2: Boronuvannia – Herheli / Hol. red. M. Bazhan. Kyiv: Holovna redaktsiia URE, 1978. 542 s.
23. Kharlan O. Chernivetskyi tekst u tsykli povistei Iryny Vilde «Metelyky na shpylkakh». *Slovo i chas*. 2008. №2. S. 27-32.

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА **3**

Світлана Бородіца

Історіософський код в історичній повісті «Шестикрилець» Катрі Гриневичевої 3

Леся Вашків

Риси творчого портрета Лесі Українки-драматурга 14

М.П. Гніздицька

Історія українського письменства крізь призму національної ідеї Юрія Косача в есе «На варті нації» 35

Наталія Карач

Літературно-критична рецепція прози Ірини Вільде 51

Р.А. Кохан

Теоретико-методологічна парадигма радості в сучасній прозі продітей: поетологічна перспектива 65

О.П. Куца

Творчість Т. Шевченка у драгоманівській програмі «нового виду» українства 77

Лариса Куца

Синтез душевного і пейзажного «пленеризму» у збірці Івана Франка «Із днів журби» 94

Ірина Роздольська

Стрілецький шевченкознавчий меморат: жанрові та генераційні особливості 107

Тетяна Скуратко

Особливості поетики поеми І. Драча «Леонардо да Вінчі» 122

Олександр Ткачук

Трансформація наративних технік у малій прозі Наталі Кобринської 133

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ **146**

Марія Данилевич

Павло Грабовський про російськомовні переклади творів Шевченка: детермінанти перекладацьких дій 146

РЕЦЕНЗІЇ **160**

Леся Вашків

«Я не дійшов до весняного саду…» 160

Микола Зимомря, Микола Ткачук

Засади функціонування реальності крізь призму постпостмодерністської прози 167

Періодичне видання – виходить двічі на рік

Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство: Збірник наукових праць / За ред. д.ф.н. Ткачука М.П. – Тернопіль: ТНПУ, 2019. – Вип. 51. –187 с.

Науковий редактор – Микола Платонович Ткачук
Технічний редактор – О.М.Ткачук

Здано до складання 9.12. 2019. Підписано до друку 12 12. 2019.
Формат 60×90 / 8. Папір осфетний. Гарнітура академічна.
Ум. друк. арк. 36 Тираж 300
Редакційно-видавничий відділ Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
46004, м. Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2, ауд. 81.